

Ecologische beoordeling actualisatie bestemmingsplan Leeuwarden- Dairy Campus en omgeving

Opdrachtgever Gemeente Leeuwarden
Referentie Schut, E. 2018. Ecologische beoordeling actualisatie bestemmingsplan Leeuwarden- Dairy Campus en omgeving. A&W-notitie 3080. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Projectcode 3080daf
Status Definitief
Datum 5 september 2018
Projectleider R. Strijkstra
Autorisatie E. Wymenga

Inhoud

1. Inleiding
2. Situatieschets en plannen
3. Gebiedsbescherming en beoordeling
4. Soortbescherming en beoordeling
5. Conclusies
Literatuur

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden
tel. 0511 – 474764
email: info@altwym.nl
website: www.altwym.nl

Foto's 1 t/m 4: Impressie van het plangebied. Boven: ligging van de Dairy campus, kijkend vanaf de Boksumerdyk. Onder: Links: kijkend vanaf het fietspad langs de Zwette, richting oost. Rechts: kijkend vanaf het fietspad langs de Zwette, richting zuidoost (foto's A&W).

1. Inleiding

De gemeente Leeuwarden is voornemens om een actualisatie uit te voeren van het bestemmingsplan Leeuwarden- Dairy Campus en omgeving. In dit kader is ecologisch onderzoek gewenst om te bepalen welke wettelijk beschermde natuurwaarden (potentieel) in en nabij het gebied aanwezig zijn. Bij toekomstige ontwikkelingen kan dan worden bepaald hoe deze zich verhouden tot de ecologische wet- en regelgeving. Dit betreft o.a. de Wet natuurbescherming en de regelgeving omtrent het Natuurnetwerk Nederland (in Fryslân de Ecologische Hoofdstructuur genoemd), Weidevogelkerngebieden en Ganzenfoerageergebieden. De gemeente Leeuwarden heeft Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek opdracht gegeven om dit ecologisch onderzoek uit te voeren. Indien van toepassing worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

In onderhavige notitie zijn de resultaten van het ecologisch onderzoek gepresenteerd. Het onderzoek naar de mogelijke aanwezigheid van relevante natuurwaarden is gebaseerd op twee benaderingen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Er is daarbij onder andere gebruik gemaakt van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD). Daarnaast is op 1 augustus 2018 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de (mogelijkheden voor de) aanwezigheid van beschermde en/of kritische soorten. In het verleden zijn door A&W meerdere projecten uitgevoerd in het gebied ten zuidwesten van Leeuwarden. De gebiedskennis die daardoor is opgedaan is meegenomen in deze beoordeling.

Altenburg & Wymenga presenteert in deze notitie de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

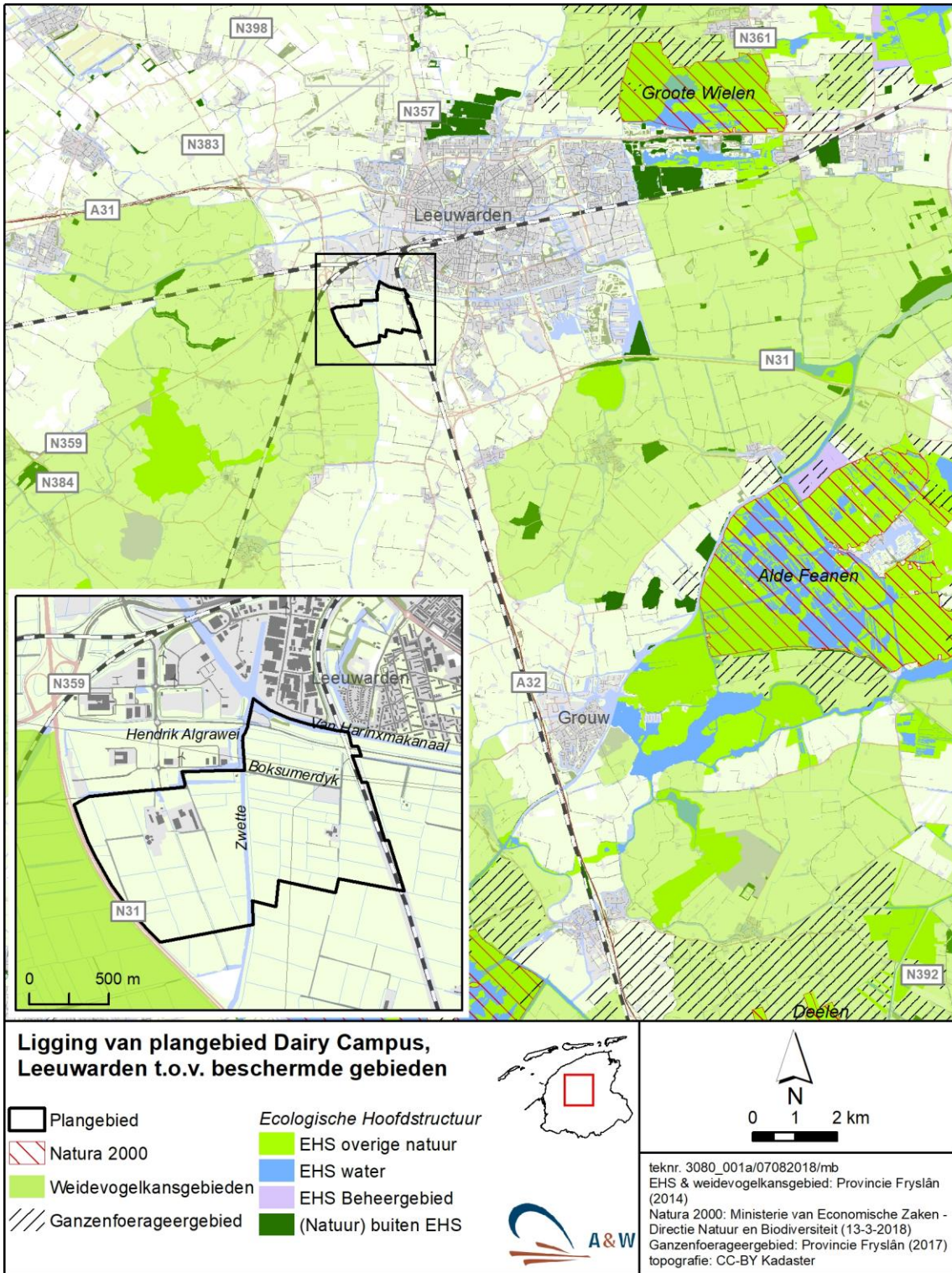
2. Situatieschets

Het bestemmingsplangebied is gelegen ten zuidwesten van Leeuwarden (figuur 1). Het betreft voornamelijk agrarisch gebied, dat op enkele plekken wordt begraaasd door schapen. Binnen het plangebied zijn een voormalig agrarisch bedrijf (Boksumerdyk 5), twee woningen (Boksumerdyk 7 en 10), en de Dairy Campus (Boksumerdyk 11) gelegen. Daarnaast is een aantal hoogspanningsleidingen aanwezig en maken een deel van het Van Harinxmakanaal en een deel van de spoorlijn Leeuwarden – Zwolle onderdeel uit van het plangebied. Binnen het plangebied is ook het terrein van 'de Oerfloed' gelegen. Dit is de leertuin van de Leerschool Permacultuur Friesland.

Het bestemmingsplangebied wordt doorkruist door meerdere sloten en de Zwette loopt in noordoost-richting door het bestemmingsplangebied. Aan de noordoostkant van het plangebied valt een gedeelte van het van Harinxmakanaal binnen het plangebied. De oevers van de sloten en van de Zwette zijn ruig begroeid, voornamelijk met Riet en plantensoorten zoals Grote berenklaauw en Harig wilgenroosje. Een deel van de sloten stond ten tijde van het veldbezoek droog.

Opgaande begroeiing en bomen zijn aanwezig rondom de bebouwing aan de Boksumerdyk 5, 7 en 10. Langs de spoorbaan is een ruigte aanwezig, waarin op enkele plekken bomen staan. Op het terrein van de Dairy campus zijn enkele relatief jonge bomen aanwezig. Het terrein van 'de Oerfloed' bestaat uit ruigte met opgaande begroeiing, die grotendeels bestaat uit lage wilgen.

Door het gebied liggen de verharde wegen Boksumerdyk en de Hendrik Algrawei. Langs de Zwette is een verhard fietspad aanwezig. Daarnaast zijn er enkele wegen die het agrarische land bereikbaar maken.

Figuur 1. De ligging van het bestemmingsplangebied en beschermde gebieden in de omgeving.

3. Gebiedsbescherming en beoordeling

In Nederland zijn de meeste beschermde gebieden beschermd volgens de Wet natuurbescherming (Natura 2000) of regels omtrent het Natuurnetwerk Nederland (NNN; in Fryslân Ecologische Hoofdstructuur, EHS genoemd). Daarnaast kunnen gebieden in de provincie Fryslân ook zijn aangewezen als Weidevogelkerngebied of Ganzenfoerageergebied.

Natura 2000-gebieden

In de omgeving van het bestemmingsplangebied liggen de Natura 2000-gebieden 'Grote Wielen' (afstand circa 8 km, ten noordoosten van Leeuwarden) en 'Alde Feanen' (afstand circa 10 km, ten zuidoosten van Leeuwarden). Het gebied 'Grote Wielen' is aangewezen ter bescherming van de Bittervoorn, de Rivierdonderpad, de Kleine modderkruiper, de Meervleermuis, de Noordse woelmuis en verschillende vogelsoorten, waaronder de Smient en de Kolgans. Het gebied 'Alde Feanen' is aangewezen voor een aantal habitattypen, de Bittervoorn, de Grote modderkruiper, de Kleine modderkruiper, de Rivierdonderpad, de Gevlekte witsnuitlibel, de Meervleermuis, de Noordse woelmuis en verschillende vogelsoorten, waaronder de Smient, de Brandgans en de Grauwe gans.

Eén van de soorten waarvoor de Natura 2000-gebieden in de omgeving zijn aangewezen en die mogelijk een ecologische relatie heeft met gebieden op enige afstand, is de Meervleermuis. Deze soort foerageert in het Natura 2000-gebied en heeft zijn verblijfplaatsen daarbuiten in bebouwing. De afstand tussen het plangebied en de Natura 2000-gebieden is voor Meervleermuizen te overbruggen. Meervleermuizen hebben verblijfplaatsen in bebouwing en vliegen vanaf daar naar de Natura 2000-gebieden om te foerageren. Binnen het plangebied zijn in principe geschikte plekken aanwezig voor verblijfplaatsen van de Meervleermuis. Naast verblijfplaatsen kunnen in de omgeving ook vliegroutes van de Meervleermuis lopen. Doorgaande vliegroutes van de Meervleermuis zijn te verwachten boven het van Harinxmakanaal en de Zwette. Hier wordt in §4.5 dieper op ingegaan. Bij toekomstige ontwikkelingen, dient rekening gehouden te worden met een mogelijke ecologische relatie tussen het plangebied en de Natura 2000-gebieden via de Meervleermuis. Afhankelijk van de werkzaamheden, moet mogelijk onderzoek worden gedaan naar de aanwezigheid van vliegroutes en verblijfplaatsen van de Meervleermuis.

De ganzen en de Smient waarvoor de Natura 2000-gebieden 'Grote Wielen' en 'Alde Feanen' zijn aanwezen, slapen in de Natura 2000-gebieden en foerageren in gebieden buiten de grenzen van deze gebieden. Door de externe werking van de Wet natuurbescherming zijn bovengenoemde mobiele soorten ook beschermd buiten de begrenzing van de Natura 2000-gebieden. Het grasland binnen het plangebied is in principe geschikt als foerageergebied van ganzensoorten en de Smient. Gezien de grote afstand tussen het bestemmingsplangebied en de Natura 2000-gebieden, maken ganzen die slapen in 'Grote Wielen' of 'Alde Feanen' gebruik van het plangebied om te foerageren. Indien door toekomstige ontwikkelingen een gedeelte van het grasland verloren gaat, zijn er geen negatieve effecten te verwachten op de instandhoudingsdoelen van ganzensoorten en de Smient in 'Grote Wielen' en 'Alde Feanen'.

De habitattypen en de overige soorten waarvoor de Natura 2000-gebieden 'Grote Wielen' en 'Alde Feanen' zijn aangewezen, zijn gebonden aan de biotopen binnen de begrenzingen van deze gebieden. Gezien de afstand tussen het bestemmingsplangebied en de Natura 2000-gebieden zijn op deze habitattypen en soorten geen negatieve effecten van toekomstige ontwikkelingen te verwachten.

Conclusie Natura 2000-gebieden

Om bovenstaande redenen is het mogelijk dat er een relevante ecologische relatie bestaat tussen het plangebied en de Natura 2000-gebieden 'Grote Wielen' en 'Alde Feanen'. Bij toekomstige ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met het voorkomen van vliegroutes van de Meervleermuis en het mogelijk voorkomen van verblijfplaatsen van deze soort binnen het plangebied. Deze mogen niet worden verstoord. Afhankelijk van de werkzaamheden, moet mogelijk aanvullend vleermuisonderzoek worden uitgevoerd.

Ecologische Hoofdstructuur

Uit de kaartgegevens over wettelijk beschermde gebieden blijkt dat het bestemmingsplangebied geen deel uitmaakt van de EHS van Fryslân. Het dichtstbijzijnde EHS-gebied is gelegen op een afstand van circa 5 kilometer ten opzicht van het bestemmingsplangebied. Het is onwaarschijnlijk dat de beoogde ingrepen direct van invloed zijn op EHS gebieden in de omgeving, gezien de grote afstand tot het bestemmingsplangebied.

Weidevogelkerngebied en Ganzenfoerageergebied

Binnen de provincie Fryslân kunnen gebieden zijn aangewezen als Weidevogelkerngebied of Ganzenfoerageergebied. Deze gebieden kennen geen juridische bescherming, maar worden door de provincie gebruikt als kader voor het verlenen van subsidie en het versterken van natuurwaarden.

Het plangebied maakt geen deel uit van gebieden die zijn aangewezen als Weidevogelkerngebied of Ganzenfoerageergebied. Wel is het gelegen naast een gebied dat is aangewezen als Weidevogelkansgebied (figuur 1). Tussen het plangebied en het Weidevogelkansgebied loopt de N31.

Het weidevogelbeleid is omschreven in de Weidevogelnota 2014-2020 en de verordening Romte (Provincie Fryslân). Weidevogelkansgebieden zijn zoekgebieden waar binnen weidevogelkerngebieden geselecteerd en ontwikkeld worden. Weidevogelkansgebieden bieden voldoende rust en gevarieerde graslanden, waardoor er broedmogelijkheden voor weidevogels aanwezig zijn.

Volgens de Verordening Romte is het in principe niet toegestaan om ruimtelijke ontwikkelingen (met uitzondering van agrarische ontwikkelingen) uit te voeren waardoor de openheid en rust wordt verstoord in gebieden die geschikt zijn voor weidevogels. Gezien de ligging van het Weidevogelkansgebied ten opzichte van de N31, zullen eventuele ontwikkelingen binnen het bestemmingsplangebied naar verwachting geen extra verstoring veroorzaken binnen het Weidevogelkansgebied. Weidevogels zullen op enige afstand van de N31 broeden en dus op enige afstand van het bestemmingsplangebied. Indien door toekomstige ontwikkelingen de grondwaterstand wordt verlaagd, zal het gebied naar verwachting minder geschikt worden voor Weidevogels. In dat geval adviseren wij om over de geplande ontwikkelingen in overleg te treden met de Provincie Fryslân.

Programmatische Aanpak Stikstof

Afhankelijk van de omvang van toekomstige ontwikkelingen binnen het plangebied, is het mogelijk noodzakelijk om een berekening uit te laten voeren om te bepalen of er drempelwaarden voor stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden 'Grote Wielen' en 'Alde Feanen' overschreden zullen worden.

Conclusie gebiedsbescherming

Bij eventuele toekomstige ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met relevante ecologische relaties tussen het bestemmingsplangebied en de Natura 2000-gebieden 'Grote

Wielen' en 'Alde Feanen'. Dergelijke relaties zijn mogelijk door het eventuele gebruik van het grasland als foerageergebied van ganzen en Smienten, door het voorkomen van vliegroutes van de Meervleermuis en het mogelijk voorkomen van verblijfplaatsen van deze soort binnen het plangebied. Deze natuurwaarden mogen niet worden verstoord. Afhankelijk van de plannen moet er mogelijk aanvullend onderzoek worden uitgevoerd. Daarnaast moet mogelijk een stikstofdepositieberekening worden uitgevoerd in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof.

Er worden geen knelpunten met de ecologische wet- en regelgeving voorzien ten aanzien van andere vormen van gebiedsbescherming.

4. Soortbescherming en beoordeling

Soortbescherming is in Nederland sinds 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Aan de Wet natuurbescherming zijn drie lijsten met soorten gekoppeld. Het gaat om artikel 3.1 waar soorten van de Vogelrichtlijn onder vallen, artikel 3.5 waar soorten van de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern en bijlage I bij het Verdrag van Bonn onder vallen en artikel 3.10 voor overige soorten. Soorten uit de eerste twee artikelen zijn daarmee Europees beschermd, terwijl soorten van artikel 3.10 nationaal beschermd zijn. Provincies hebben de mogelijkheid om voor soorten uit artikel 3.10 een vrijstelling te verlenen van enkele verbodsbepalingen. De Provincie Fryslân hanteert vanaf 1 januari 2017 een dergelijke lijst met (dier)soorten die een vrijstelling genieten bij o.a. ruimtelijke ontwikkeling.

Gezien de ligging van het plangebied direct ten zuiden van Leeuwarden, de openheid van het gebied en het huidige gebruik van een groot deel van het plangebied als intensief beheerd grasland, zijn er beperkte mogelijkheden voor soorten die beschermd zijn volgens de Wnb. Hieronder is beschreven welke beschermde soorten mogelijk in het plangebied voorkomen en wat de consequenties daarvan zijn voor de beoogde ingrepen.

4.1 Algemeen

Het plangebied bestaat grotendeels uit intensief beheerd grasland, met enkele sloten, een aantal erven en groenstructuren. De groenstructuren bestaan voornamelijk uit bomen op en rond erven. Onder dergelijke omstandigheden zijn er beperkte mogelijkheden voor natuurwaarden aanwezig. Het is onwaarschijnlijk dat in het plangebied wettelijk beschermde soorten uit de volgende soortgroepen voorkomen en/of worden beïnvloed door de uitvoering van het beoogde project:

- Planten
- Reptielen

De redenen die aan deze conclusie ten grondslag liggen, zijn één of meer van de volgende:

- Het plangebied ligt niet binnen het verspreidingsgebied van deze soorten.
- In het plangebied is geen geschikt biotoop voor deze soorten aanwezig.
- Uitstralende effecten van de ingreep reiken niet dermate ver buiten de begrenzing van de locatie dat daardoor (mogelijke) leefgebied van deze soorten wordt beïnvloed.

De herinrichting van het plangebied veroorzaakt om deze redenen geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van bovengenoemde soortgroepen.

4.2 Ongewervelde diersoorten

In de ruime omgeving van Leeuwarden komt de volgens artikel 3.5 Wnb beschermde Groene glazenmaker voor. Van het gebied ten zuidwesten van Leeuwarden zijn echter geen waarnemingen van de soort bekend (NDFF). De soort is afhankelijk van goed ontwikkelde vegetaties met Krabbenscheer. Binnen het bestemmingsplangebied werd geen Krabbenscheer aangetroffen. Binnen het plangebied wordt de Groene glazenmaker om bovenstaande redenen niet verwacht.

Andere ongewervelde diersoorten beschermd volgens de Wnb worden in de omgeving van het plangebied niet verwacht. Door eventuele toekomstige ingrepen zal daarom geen conflict met de Wet natuurbescherming ontstaan ten aanzien van ongewervelde diersoorten.

4.2 Amfibieën

Binnen het bestemmingsplangebied bevinden zich verschillende watergangen. De sloten zijn voedselrijk en ruig begroeid, met o.a. Riet, Grote berenklaauw en Harig wilgenroosje. Daarnaast loopt de Zwette door het gebied. Deze watergangen zijn in potentie geschikt als voortplantingswater voor amfibieën. Het van Harinxmakanaal heeft steile oevers, waardoor het minder geschikt is voor amfibieën. Het is tevens niet uit te sluiten dat het plangebied wordt gebruikt als foerageergebied of overwinteringsplaats van amfibieën.

Amfibieën artikel 3.5 Wnb

Van de volgens artikel 3.5 Wnb beschermde amfibieënsoorten komt alleen de Heikikker in de wijde omgeving van het plangebied voor. Deze soort is waargenomen nabij Wergea, op een afstand van circa 6 kilometer van het plangebied. Binnen het plangebied is voor de Heikikker echter geen geschikt biotoop aanwezig. De soort wordt binnen het plangebied dan ook niet verwacht.

Amfibieën artikel 3.10 Wnb

Gezien de verspreidingsgegevens van amfibieën (NDFF, Van Delft *et al.* 2016) en de aanwezige biotopen, wordt een aantal beschermde amfibieënsoorten van artikel 3.10 Wnb verwacht. Voor de betreffende soorten geldt dat Provinciale Staten van Fryslân een vrijstelling heeft verleend voor het overtreden de verbodsbepalingen bij artikel 3.10 Wnb bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Om deze redenen veroorzaken eventuele toekomstige ingrepen in het plangebied naar verwachting geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van amfibieën. Bij het uitvoeren van werkzaamheden moet echter wel rekening gehouden worden met de zorgplicht. Aandachtspunten hierbij zijn de planning van de werkzaamheden ten opzichte van de voortplantingsperiode en de winterrust van amfibieën en demprichting bij het dempen van sloten. Amfibieën moeten de gelegenheid krijgen om weg te vluchten van de werkzaamheden.

4.3 Vissen

In de omgeving van het bestemmingsplangebied komen geen vissoorten voor die zijn beschermd volgens artikel 3.5 of artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het plangebied ligt buiten het verspreidingsgebied van de Grote modderkruiper (Melis en Koopmans 2015, NDFF). Daarom ontstaat door de uitvoering van eventuele toekomstige werkzaamheden geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vissoorten.

Ecologisch onderzoek van A&W heeft in het verleden aangetoond dat in de omgeving van het bestemmingsplangebied de Kleine modderkruiper en de Bittervoorn voorkomen (Stoker 2014). Onder de voormalige Flora- en faunawet waren dit beschermde soorten. Sinds de invoering van de Wet natuurbescherming in januari 2017 zijn deze soorten niet langer beschermd. De sloten binnen het bestemmingsplangebied zijn in de huidige situatie nog steeds geschikt voor deze soorten. Daarom dient bij eventuele toekomstige ingrepen ten aanzien van de Kleine modderkruiper en de Bittervoorn te worden voldaan aan de zorgplicht. Dit betekent dat de vissen de gelegenheid moeten krijgen om ander leefgebied op te zoeken. Bij het dempen van sloten betekent dit dat richting een open einde gewerkt dient te worden. Indien dit niet mogelijk is, moeten de vissen worden weggevangen en overgezet in andere geschikte sloten.

4.4 Vogels

Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten vallen onder artikel 3.1 Wnb. Bij werkzaamheden moet volgens de Wet natuurbescherming rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Wet natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is dat verstoord kan worden. Aantasting van nesten is niet toegestaan.

In het plangebied is opgaande begroeiing aanwezig. Hier kunnen algemeen voorkomende vogels tot broeden komen, zoals Merel, Zwartkop, Tjiftjaf, Roodborst, Koolmees en Houtduif. Daarnaast

kunnen langs de oevers van watergangen watervogels zoals bijvoorbeeld Meerkoet en Wilde eend tot broeden komen. Tevens zijn er broedmogelijkheden op of aan de bebouwing binnen het plangebied. Soorten als Boerenwaluw, Huiswaluw, Spreeuw en Kauw zouden hier kunnen broeden en er zijn mogelijkheden voor Gierzwaluw en Huismus (zie hieronder). Rond de bebouwing van de Dairy Campus werden tijdens het veldbezoek Kauwen en Spreeuwen waargenomen. In de akkerranden werden Putters waargenomen. Het is mogelijk dat ook de Putter binnen het onderzoeksgebied broedt. In het grasland zouden weidevogels kunnen broeden, hoewel het intensieve beheersregime niet optimaal geschikt is voor weidevogels.

A&W heeft in het verleden onderzoek gedaan naar een aantal soorten weidevogels nabij Leeuwarden (Van der Heide 2015). Het bestemmingsplangebied is onderdeel van het gebied dat toen onderzocht is. In 2015 werden binnen het bestemmingsplangebied territoria vastgesteld van Grutto, Kievit, Kuifeend, Scholekster, Tureluur en Zomertaling. Dit duidt er op dat deze soorten op dat moment in het plangebied broedden. Er kan niet worden uitgesloten dat deze soorten ook in de huidige situatie binnen het plangebied broeden. Door eventuele toekomstige ontwikkelingen wordt het plangebied mogelijk minder geschikt voor deze soorten. Omdat nesten van deze Weidevogelsoorten geen jaarronde bescherming genieten, ontstaat daardoor geen conflict met de Wet natuurbescherming. Een eventuele verbetering van de omstandigheden voor Weidevogels zou echter goed passen binnen het provinciale beleid gericht op de bescherming van Weidevogels. Het verbeteren van de omstandigheden voor Weidevogels is mogelijk door het beheersregime van het grasland aan te passen naar een minder intensief beheersregime (Weidevogelbeheer).

Bij eventuele toekomstige ontwikkelingen, dient rekening gehouden te worden met broedvogels. Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren is de meest zekere optie. Een alternatief is om werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven door de verstoring tijdens de werkzaamheden. Er dient tevens te worden voorkomen dat tijdens werkzaamheden in het broedseizoen alsnog broedgevallen ontstaan die kunnen worden aangetast. Dit is mogelijk door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan, door bijvoorbeeld bouw materiaal goed af te dekken. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden aangetast, dan ontstaat er een conflict met de Wet natuurbescherming en moeten de versturende werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode van de betreffende soort(en).

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Wet natuurbescherming, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert bijvoorbeeld jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. In augustus 2009 is onder de Flora- en faunawet een indicatieve lijst opgesteld van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. Deze lijst is per 1 januari 2017 onveranderd overgenomen bij de Wet natuurbescherming.

Tijdens het veldbezoek werden binnen het plangebied Huismussen waargenomen. Er werden roepende mannetjes gehoord in de omgeving van de bebouwing van de Dairy campus. Naar verwachting bevinden zich broedplaatsen in deze bebouwing. In potentie zijn ook (in de omgeving van) woningen binnen het bestemmingsplangebied mogelijkheden aanwezig voor nestplaatsen van de Huismus. De Huismus valt in categorie 2 van de lijst met jaarrond beschermde nesten. Hierin vallen zeer honkvaste koloniebroeders en soorten die afhankelijk zijn van bebouwing.

Binnen het bestemmingsplangebied zijn tevens mogelijkheden aanwezig voor nestplaatsen van de Gierzwaluw. Ook de Gierzwaluw valt in categorie 2 van de lijst van vogelsoorten met jaarrond

beschermde nestplaatsen. In de omgeving van Leeuwarden komen nestplaatsen van de Gierzwaluw algemeen voor (SOVON). Daarom zijn ook binnen het bestemmingsplangebied in principe nestplaatsen van de Gierzwaluw te verwachten.

Bij de voormalige boerderij aan de Boksumerdyk 5a zijn mogelijkheden aanwezig voor een nestplaats van de Kerkuil. Volgens de bewoners was er in 2018 geen nestplaats van de Kerkuil aanwezig. Het is echter mogelijk dat zich in de voormalige boerderij in de toekomst een Kerkuil zal vestigen. Indien in de toekomst werkzaamheden worden gepland aan de boerderij, dient te worden onderzocht of er een Kerkuil broedt. De Kerkuil is een soort die valt in categorie 3 van de lijst met jaarrond beschermde nesten. Het gaat daarbij om zeer honkvaste broeders of soorten die afhankelijk zijn van bebouwing, maar die geen broedkolonie vormen.

Bij eventuele toekomstige ontwikkelingen waarbij bebouwing wordt aangetast, moet mogelijk aanvullend onderzoek worden uitgevoerd om te bepalen of er nestplaatsen van de Huismus, de Gierzwaluw en de Kerkuil worden aangetast. Of dit nodig is, is afhankelijk van de aard van de werkzaamheden. Indien door de geplande werkzaamheden jaarrond beschermde nestplaatsen van de bovengenoemde soorten zullen worden aangetast, ontstaat een knelpunt met de Wet natuurbescherming. In dat geval dient voorafgaand aan de werkzaamheden een ontheffing te worden verkregen bij het bevoegd gezag (Provincie Fryslân).

Nestplaatsen van soorten zoals Boomvalk, Buizerd, Havik, Sperwer en Ransuil kunnen in principe in bomen binnen het plangebied voorkomen en genieten jaarronde bescherming. Ook indien werkzaamheden gepland worden waarbij bomen worden gekapt of binnen een straal van 75 meter rond (hoge) bomen gewerkt wordt, dient vooraf te worden bepaald of er nestplaatsen van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn.

Conclusie vogels

Broedende vogels algemeen

Bij eventuele toekomstige ontwikkelingen dient het verstoren van broedende vogels door werkzaamheden te worden voorkomen. Maatregelen om het verstoren van broedende vogels te voorkomen worden hierboven beschreven. Indien door uitvoering van werkzaamheden toch broedende vogels en hun in gebruik zijnde nesten worden verstoord, zal een conflict ontstaan met de Wet natuurbescherming.

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Binnen het bestemmingsplangebied zijn mogelijkheden aanwezig voor nestplaatsen van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten. Het gaat om soorten zoals Huismus, Gierzwaluw en Kerkuil rond bebouwing en soorten zoals Buizerd, Havik en Ransuil in bomen. Bij toekomstige werkzaamheden waarbij bebouwing of bomen worden aangetast, is mogelijk aanvullend onderzoek naar de aan- of afwezigheid van jaarrond beschermde nestplaatsen nodig. Nestplaatsen van dergelijke soorten dienen gedurende het gehele jaar intact gehouden te worden en mogen niet worden verstoord gedurende de periode dat het nest in gebruik is. Indien dit niet mogelijk is, ontstaat een knelpunt met de Wet natuurbescherming en dient voorafgaand aan de werkzaamheden een ontheffing te worden verkregen.

4.5 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn beschermd onder artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Hierdoor gelden voor deze soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij de meeste andere beschermde zoogdiersoorten. Om deze reden worden de vleermuizen in een aparte paragraaf besproken en worden de 'overige zoogdiersoorten' in § 4.6 behandeld.

In de omgeving van het plangebied komt een aantal vleermuissoorten voor, namelijk Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger, Gewone grootoorvleermuis, Baardvleermuis en Tweekleurige vleermuis (Melis 2012, NDFF). Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder zijn deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en bomen. Tijdens de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. Het is mogelijk dat er verblijfplaatsen van vleermuizen in de bebouwing binnen het plangebied aanwezig zijn. In elk geval aan de Boksumerdyk 5 en 10 worden deze verwacht. Indien werkzaamheden gepland worden aan bebouwing, dient te worden ingeschat of vleermuisonderzoek moet worden uitgevoerd op de planlocatie. Indien door de geplande werkzaamheden verblijfplaatsen van vleermuizen zullen worden verstoord, ontstaat een knelpunt met de Wet natuurbescherming. In dat geval dient voorafgaand aan de werkzaamheden een ontheffing te worden verkregen.

Binnen het plangebied zijn op een aantal plekken oudere bomen aanwezig, waarin mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen worden verwacht. Ook indien bij toekomstige ontwikkelingen bomen gekapt zullen worden, dient tijdig te worden bepaald of voorafgaand aan de werkzaamheden aanvullend vleermuisonderzoek moet worden uitgevoerd.

Foerageergebied en vliegroutes

Binnen het plangebied zijn in principe mogelijkheden aanwezig voor foeragerende vleermuizen. Deze worden voornamelijk verwacht boven opgaande begroeiing en watergangen. Ook boven grasland kunnen vleermuizen foerageren, maar grasland is slechts marginaal geschikt als foerageergebied.

Om zich te oriënteren gebruiken vleermuizen lijnvormige landschapselementen zoals watergangen en bomenrijen. Bomenrijen met aansluiting op voor vleermuizen belangrijke elementen in de omgeving zijn in de huidige situatie binnen het plangebied niet aanwezig. Wel zijn er vliegroutes van vleermuizen te verwachten boven de watergangen. Eerder onderzoek van A&W heeft aangetoond dat er een vliegroute over het Van Harinxmakanaal liep en dat dit kanaal ook als foerageergebied in gebruik was. Tevens is een vliegroute bekend boven de Zwette. Deze vliegroutes werden gebruikt door Meervleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Daarnaast is het mogelijk dat de spoorberm gebruikt wordt als vliegroute van Gewone dwergvleermuizen (Bos et al. 2009).

Bij eventuele toekomstige ontwikkelingen waarbij watergangen worden aangetast, of die plaatsvinden in de directe omgeving van de watergangen, dient rekening te worden gehouden met het gebruik van de watergangen door vleermuizen. Hierbij moet lichtuitstraling op de watergangen worden voorkomen. Mogelijk moet de aanwezigheid van vliegroutes en foerageergebied opnieuw worden onderzocht.

Conclusie vleermuizen

Binnen het plangebied kunnen verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen aanwezig zijn. Indien deze worden aangetast of vleermuizen worden verstoord, ontstaat een knelpunt met de Wet natuurbescherming. In dat geval is een ontheffing voor de werkzaamheden noodzakelijk. Om te bepalen of door de geplande werkzaamheden vleermuizen worden verstoord,

moet mogelijk aanvullend onderzoek naar het gebruik van het plangebied door vleermuizen worden uitgevoerd.

4.6 Overige zoogdiersoorten

Overige zoogdiersoorten artikel 3.5 Wnb (exclusief vleermuizen)

Van de zoogdiersoorten die worden beschermd volgens artikel 3.5 Wnb (exclusief vleermuizen), komt alleen de Otter voor in de omgeving van Leeuwarden (Melis 2012, NDFF). Langs de Zwette zijn in het verleden sporen gevonden van Otters en werd in 2016 een dood exemplaar aangetroffen (NDFF). Het is in de huidige situatie nog steeds mogelijk dat Otters gebruik maken van de Zwette en de oevers daarvan. Naar verwachting gaat het hier om zwervende dieren. Binnen het plangebied is geen geschikt biotoop aanwezig voor verblijfplaatsen en gezien de ligging van het plangebied ten opzichte van leefgebieden van de Otter, is het onwaarschijnlijk dat het een belangrijke verbindingroute is. Door eventuele verstoring van Otters in de Zwette, zal de functionaliteit van verblijfplaatsen van de Otter niet worden aangetast. Om bovenstaande redenen zal door eventuele toekomstige ontwikkelingen geen conflict ontstaan met de Wet natuurbescherming ten aanzien van de Otter.

Om de Zwette aantrekkelijker te maken als leefgebied van de Otter, zou een groene zone kunnen worden aangebracht. Het verbieden van betreding met loslopende honden is daarbij van belang, omdat de aanwezigheid van (sporen van) honden Otters afschrikt.

Overige zoogdiersoorten artikel 3.10 Wnb

Uit verspreidingsgegevens van zoogdieren blijkt dat in de omgeving van het plangebied een aantal meer of minder algemeen voorkomende zoogdiersoorten voorkomt die zijn beschermd volgens artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het betreft soorten zoals Aardmuis, Bosmuis, Egel, Haas en Konijn (Melis 2012, NDFF). Het plangebied zou in principe geschikt zijn voor deze soorten. Tijdens het veldbezoek werden verschillende Hazen waargenomen in het grasland. Provinciale Staten van Fryslân heeft vrijstelling van de Wnb verleend voor deze soorten bij projecten in het kader van ruimtelijk ontwikkeling. Wel geldt ten aanzien van alle soorten de zorgplicht. Hieraan kan worden voldaan door dieren de gelegenheid te geven om weg te vluchten van de werkzaamheden.

In de omgeving van Leeuwarden komt daarnaast de volgens artikel 3.10 Wnb beschermde Waterspitsmuis voor (Melis 2012, NDFF). Het bestemmingsplangebied voldoet echter niet aan de omstandigheden die deze soort van natte tot zeer natte biotopen nodig heeft. Om deze reden kan de aanwezigheid van deze soort binnen het bestemmingsplangebied worden uitgesloten.

Conclusie 'Overige zoogdiersoorten'

Rond de Zwette zijn in het verleden Ottersporen aangetroffen, maar naar verwachting zijn dit zwervende dieren geweest. Door eventuele toekomstige werkzaamheden zal de functionaliteit van verblijfplaatsen van de Otter niet worden aangetast. Door het aanbrengen van een groene zone zou de Zwette aantrekkelijker kunnen worden voor de Otter.

Ten aanzien van overige beschermde zoogdiersoorten wordt geen knelpunt met de Wet natuurbescherming verwacht bij eventuele toekomstige ontwikkelingen. Wel geldt ten aanzien van alle zoogdiersoorten de zorgplicht.

5. Conclusies

Op basis van de voorgaande hoofdstukken kunnen voor het plangebied de onderstaande conclusies ten aanzien van de ecologische wet- en regelgeving (Wet natuurbescherming, EHS en overige gebiedsbescherming) worden getrokken:

Gebiedsbescherming

Wet natuurbescherming: Natura 2000

Het bestemmingsplangebied ligt niet in of nabij Natura 2000-gebieden. Eventuele toekomstige plannen veroorzaken mogelijk negatieve effecten op de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden in de bredere omgeving zijn aangewezen, indien er een relevante ecologische relatie is tussen het plangebied en de Natura 2000-gebieden. Er is mogelijk een relevante ecologische relatie te verwachten tussen de Natura 2000-gebieden en gebieden in de omgeving via de Meervleermuis, waarvoor de Natura 2000-gebieden zijn aangewezen. Bij toekomstige ontwikkelingen is mogelijk aanvullend onderzoek naar het voorkomen van deze soorten binnen het bestemmingsplangebied noodzakelijk.

Overige gebiedsbescherming

Het bestemmingsplangebied ligt niet in overige beschermde gebieden. Wel ligt het naast een gebied dat is aangewezen als Weidevogelkansgebied. Tussen het bestemmingsplangebied en het Weidevogelkansgebied is echter nog de N31 gelegen. Toekomstige ontwikkelingen zullen daardoor naar verwachting geen toename in verstoring binnen het Weidevogelkansgebied veroorzaken. Door toekomstige ontwikkelen zal daarom geen conflict ontstaan met de ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van overige vormen van gebiedsbescherming in Fryslân (regelgeving betreffende de Ecologische Hoofdstructuur, Ganzenfoerageergebied en Weidevogelkerngebied).

Soortbescherming

Vogels

Broedende vogels

Binnen het plangebied zijn mogelijkheden voor broedvogels aanwezig. Bij eventuele toekomstige werkzaamheden dient hier rekening mee te worden gehouden. Door werkzaamheden mogen geen broedende vogels en hun nesten worden verstoord. In paragraaf 4.4. is beschreven hoe aan die voorwaarde kan worden voldaan. Eventueel kan er voor worden gekozen om de kwaliteit van het plangebied als leefgebied van weidevogels te verbeteren.

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Binnen het plangebied zijn mogelijkheden aanwezig voor nestplaatsen van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten. Daarbij gaat het onder andere om soorten zoals Huismus, Gierzwaluw en Kerkuil. Bij toekomstige ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met het voorkomen van verstoring van deze nestplaatsen. Mogelijk moet aanvullend onderzoek worden uitgevoerd naar het al dan niet voorkomen van nesten van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten. Indien het verstoren van jaarrond beschermde nestplaatsen niet kan worden voorkomen, is het verkrijgen van een ontheffing voorafgaand aan de werkzaamheden noodzakelijk.

Vleermuizen

Binnen het bestemmingsplangebied zijn mogelijkheden aanwezig voor verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen en in de bebouwing binnen het plangebied. Daarnaast zijn er mogelijkheden voor vliegroutes van vleermuizen. In elk geval boven de Zwette is bekend dat er een vliegroute van vleermuizen loopt. Bij toekomstige ontwikkelingen dient te worden voorkomen dat verblijfplaatsen

en vliegroures van vleermuizen worden verstoord. Afhankelijk van het type werkzaamheden, is het mogelijk dat voorafgaand aan de werkzaamheden aanvullend vleermuisonderzoek moet worden uitgevoerd om te bepalen of door uitvoering van de plannen een conflict met de Wnb ontstaat.

Otter

Rond de Zwette zijn in het verleden Ottersporen aangetroffen, maar naar verwachting zijn dit zwerfende dieren geweest. Door eventuele toekomstige werkzaamheden zal de functionaliteit van verblijfplaatsen van de Otter niet worden aangetast. Daarom ontstaat geen conflict met de Wet natuurbescherming. Door het aanbrengen van een groene zone zou de Zwette aantrekkelijker kunnen worden voor de Otter.

Zorgplicht

Bij eventuele toekomstige ontwikkelingen dient ten aanzien van amfibieënsoorten, vissoorten en zoogdieren rekening gehouden te worden met de zorgplicht. Dit kan bijvoorbeeld door bij het dempen van sloten te werken richting een open einde en door zoogdieren de kans te geven het plangebied te verlaten.

Literatuur

- Bos, D. & F. Hoekema 2009. Ecologische toetsing van het (ontwerp) tracé van de rijksweg 31, Haak om Leeuwarden. A&W-rapport 1251. Altenburg & Wymenga, ecologisch onderzoek, Veewouden.
- Greve, M.S.E. 2012. Ecologische beoordeling geplande ontwikkeling en uitbreiding van de Dairy Campus te Goutum. A&W-notitie 1929. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Melis, J. 2012. Werkatlas Zoogdieren van Friesland. Januari 2012. Zoogdieratlas.nl Friesland
- Melis, J. & M. Koopmans, 2015. Fiskatlas Fryslân, verspreiding en ecologie van zoetwatervissen in Fryslân. Bornmeer, Gorredijk.
- van der Heide, IJ. 2015. Weidevogels in het gebied rondom de Haak om Leeuwarden in 2015. A&W-rapport 2150. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Websites

NDFF